

Urejuje:

J a k o b D i m n i k,

učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 12. Ljubljana, 16. rožnika 1896. XXXVI. leto.

Vsebina: O enakopravnosti učiteljev in učiteljic. — Beseda o naši reorganizaciji. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — J. Ravnikar: Martin in Jera. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva. — Listnica upravnništva.

O enakopravnosti učiteljev in učiteljic.

Da potrebe in zahteve učiteljev niso vedno jednake potrebam in zahtevam učiteljic, je čisto jasno. Najbolje se vidi to pri oddajanju voditeljskih mest. Učiteljice trdijo, da imajo gledé na svojo usposobljenost in oziraje se na obstoječe šolske zakone isto pravico do voditeljskih mest, kakor učitelji. Učitelji pa niso teh nazorov, češ, da učiteljice že po svoji naravi niso za voditeljska mesta sposobne. Vzrokov za pro in contra ne bomo danes razkladali. Jasno je, da so učitelji prikrajšani, kjer dobé učiteljice voditeljska mesta in jasno je tudi, da so učiteljice na slabšem, če jih prezirajo pri oddajanju voditeljskih mest. Interesi učiteljev in učiteljic so v takih slučajih zelo različni in zelo težko bi bilo najti nekak modus vivendi v tem vprašanju.

Kadar se pa rešuje tako vprašanje, se pa šolska oblastva ne smejo ozirati niti na interese učiteljev in ne na one učiteljice, ampak merodajni morajo biti tu jedino le interesi šole.

Pa tudi pri plačah učiteljev in učiteljic se kaže čestokrat nekako nasprotje. Učiteljice hočejo biti enakopravne v tem vprašanju z učitelji, nasprotno pa zahtevajo učitelji večjo plačo. O tem vprašanju par besed.

Kjerkoli prosijo učitelji za izboljšanje gmotnega stanja, imajo vedno pred očmi svoje lastne potrebe, opiraje se na § 55. državnega šolskega zakona. V takih prošnjah učitelji nikjer ne povdarjajo, da bi morale imeti učiteljice manjše plače. Če bi se to kje zgodilo, to bi se reklo segati v pravice učiteljic, za kar niso učitelji opravičeni. Da zahtevajo učitelji izboljšanje gmotnega stanja, v to jih ženó lastne potrebe, ali kaj bi pa dajalo učiteljem povod zahtevati, da bi morale imeti učiteljice manjše plače, kakor učitelji. Kdo zna in more odgovoriti na to?

Nekateri tovariši so mnenja, če bi imele učiteljice iste plače, kakor učitelji, bi morali ta prirastek za učiteljice trpeti učitelji sami, ker bi se vsled tega morali učiteljski dohodki znižati, češ, za vse učiteljstvo je določena gotova svota in če se ta svota med učitelje in učiteljice po enakih delih razdeli, so učitelji gotovo na slabšem, kakor če bi imele učiteljice manjšo plačo. Vender take določene svote za učiteljstvo svet ne pozna. Saj tudi v naših prošnjah za izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva nikdar ne zahtevamo gotove ali določene svote tisočakov; kajti mi imamo v mislih vedno le lastne razmere in potrebe, ne pa denar, kojega ima dežela na razpolago.

In kedo je vender tako najiven, da bi mislil, da bi se zaradi tega, če bi imele učiteljice manjšo plačo, učiteljem dohodki povišali? Kjer se učiteljicam pritrguje, tu se kaj gotovo misli na to, koliko bi prihranili, ali deželnih poslancev pa gotovo nihče ni tega mnenja, da bi z učiteljicam pritrغانim denarjem učiteljem povišali plače. Na dobičku bi bila le dežela, nikakor pa ne učitelji.

Pa tudi za učitelje tičí v tej točki velika nevarnost! Če bodo hoteli naši deželni očetje varčni biti, bodo raje segali po učiteljicah, ker imajo manjše plače, kakor učitelji. Ni dolgo temu, kar se je v našem deželnem zboru povdarjalo, da naša konservativna stranka ni zoper šolo, ampak nji je le za to, da bi se stroški za šolo zmanjšali; iz tega vzroka je ta stranka za samostanske šole, ker so prav tako dobre (?), kakor posvetne, pa mnogo ceneje! Učitelji, ki ne privoščíjo učiteljicam tolike plače, kakor učiteljem, kar naravnost izpodkopujejo svoj ugled in veljavo ter rinejo na ta način učiteljico na površje ljudskega šolstva. Naše učiteljice pripadajo tudi večinoma uradniškim družinam, in ker roka roko umiva, ima marsikatera taka hčerka marsikaterega zagovornika več, kakor učitelj, kot sin priprostih in revnih kmetjskih starišev. Iz tega se dá sklepati, da moramo biti glede gmotnega vprašanja učitelji in učiteljice enakopravni. Jednake pravice, jednake dolžnosti, in čim bolj jedino bomo postopali z učiteljicami, tem bolj bomo povzdignili interese celega stanu.

Pa tudi učiteljice morajo priti do prepričanja, da bodo toliko več dosegle, čim bolj se bodo oklenile učiteljev. Če bi hodili vsak svojo pot, potem bi jeden del pobijal drugega. Učitelji zahtevajo večjo

plačo, učiteljice pa dokazujejo šolskim oblastvom, da imajo tudi pravico do višje plače. Učiteljice zahtevajo enakopravnost z učitelji, učitelji pa dokazujejo, da jim to ne gré. Da se torej na kvar ljudski šoli ne vcepi zavist med učitelji in učiteljicami, zato prvega ni treba storiti, drugo naj se pa opusti. Konec cele take zavistne igre bi bil, da bi šle obe stranki praznih rok domov. Vse drugačni bi pa bili naši uspehi, če z združenimi močmi stopimo pred postavodajalne korporacije. Le, če se učitelji in učiteljice tesno združimo, potem smemo zagotovljeni biti, da se bodo naše prošnje ugodneje reševale, kakor so se pa do sedaj!

Rešiti imamo poleg gmotnega še mnogo drugih perečih vprašanj, a to nam bode pa le mogoče, če smo učitelji in učiteljice jednih mislij. Z združenimi močmi se moramo postavljati v bran tistim strankam, ki so nam in šoli nasprotne; dalje se moramo braniti birokratiškega pritiska; potegovati se moramo za razširjenje šol ter delovati na to, da ne bomo imeli tako prenapolnjenih razredov, kakor jih imamo dandanes. Koliko časa in koliko truda bi zapravili po nepotrebnem in koliko slabši bi bil učinek našega delovanja, če bi vsaka stranka zase postopala!

Kakor razvidijo čitatelji, smo mi za mir in slogo med obema spoloma. Naše načelo je torej: „Jednake dolžnosti, jednake pravice“. Poglejte jih naše učiteljice, kako marljivo pošiljajo svoje prispevke za „Cesar Franc Jožefovo ustanovo“; pogledjte jih, s kakim veseljem nabirajo in zbirajo „krone“ za „učiteljski konvikt“! Ponosni smo lahko na naše vrle tovarišice, tembolj, ker ne bode imela nobena koristi ne od „ustanove“ in ne od „konvikta“. Marsikateremu učitelju bi take tovarišice lahko postavili v vzgled. Da pa vse niso še z nami, no, to je seveda tudi res; tē ima posebno upravnika „Učit. Tovariša“ na piki, ker jih ne najde med naročniki, ali prepričani smo, da se tudi tu v kratkem obrne na bolje. Zato stopajmo učitelji in učiteljice v vseh vprašanjih z roko v roki!

Beseda o naši reorganizaciji.

I.

Vsi stanovi, kolikor jih deluje v blaginjo človeštva na tem svetu, imajo vsekdar dovolj posla s svojim internim delovanjem. Nalagajo si sami ta posel, dasi je njega izpolnitev dokaj težavnejša, nego izpolnitev dolžnostij, katere mu nalaga stan. Zadnje so same ob sebi umevne: njih se oklene človek z vsemi svojimi silami zato, ker mu jih daje stan, kateremu se je posvetil z dušo in telesom. Dostikrat je dosega končnega zmotra sila težavna. Zakaj? Zato, ker so ga ustvarili razni gospodje za zeleno mizo brez vsake izkušnje. Da se med nami, ki služimo in delamo v raznih strokah bodisi po

tem ali onem načrtu in ukazu, doseže toliko, kolikor se, kriva je samo vstrajajoča sila, ki potrebuje vse naše moči, telesne in duševne — da se človek po velikem trudu naposled pripeha do kraja, kjer mora počivati, da ne obnemore in ne obstane kje na cesti, kot voz, ki se mu kolo razdrobi ob kamenu. Potlej pa pride kdo predstojnikov in tako mogočno pregleda z jednim pogledom človekovo delo, pa zraven pristavi prav milostno: No, nekaj je že, nekaj! — In ta nekaj je čisto vse bitje človekovo! Toliko, da ni pustil v svoji delavnici duše in mesa, da bi same kosti šklepetale po svetu, kot strašilo onim, ki hočejo človeku mozeg izsrkati!

Umevno je torej, da se družijo posamezni udje jednega stanu tesneje med seboj, da ustanavljajo društva, kjer je mesto onemu zgoraj imenovanemu internemu delovanju. In zakaj je izpolnitev tega težavnejša, nego izpolnitev stanovskih dolžnostij? Odgovor je kratek ali dolg, kakor se vzame. Komur se dobro godi, in kdor se ne briga za nič na svetu, temu bi seveda treba dolge pridige, da bi nazadnje verjel, komur pa bolj tanka prede, ta pozna to stvar brez vsake razlage. Vender nekoliko besedij je treba o tem napisati, ker jih bomo še pozneje v teh člankih rabili, oziroma z njimi opravičili svoj dvom in strah.

Stan, ki ni bil rojen v bogati hiši, kateremu je bil začetek beraški, mora skrbeti sam, da si pomaga do boljših časov. On navadno nima prijateljev, takšnih namreč, ki bi bili res prijatelji iz prepričanja in naklonjenosti, četudi ne iz ljubezni. Tu in tam je pojedinec zasajen v bedno tako življenje, časih se tudi kdo drugih zareče iz dobičkarije in samoljubja in priseže večno prijateljstvo in zvestobo, pa trka in pije v prospeh in slavo, a navdušenost se mu hitro izkadi, kakor vino iz omamljenih možganov, kadar se pošteno prespi! — Stan pa, ki tako uživa dobroto in neprecenljivo vrednost prijateljstva, a hoče v javnosti vspešno delovati, mora skrbeti, da si pridobi če ne prijateljev, vsaj take ljudi, kateri morajo, ako sodijo po vesti in ne po principijelni antipatiji, prostodušno priznati, da je stan potreben in da častno vrši svojo nalogo. Koliko truda je pa treba, predno si vzgoji kdorkoli tako občinstvo! Tu ne dosežeš Bog ve kaj, če se opiraš samo na to, kar storiš v mejah svojega stanovskega delovanja. Vse premalo, ničev! Treba je v javnost, tu nastopati kot mož, vsako svojo prosto uro žrtvovati obči koristi — brez odmora in počitka! Potlej se šele približa tista masa, katera prva užije prvi sad tvojega dela. Potem gre dalje, polagoma sicer, a gotovo. Kdor je jedenkrat pridobljen, ta ne odpade več, drži se trdo, ker najde zvest pristaš zvestega prijatelja in podpiratelja, kateri zida nanj lepšo svojo bodočnost. Prvi korak je storjen. Odslej ne živiš več samo svojemu poklicu — moči in delo se razcepijo; živiš v javnosti, izpostavljen si javni sodbi, katere pravični izreki te vzpodbujajo, a nepravični bolé.

Ali je s tem že vse gotovo? Ne — treba je še mnogo!

Kdor je poklican, da deluje v javnosti, ta mora paziti pred vsem, da ne zaostane za tekom časa, v katerem živi, da paralelizuje svoje razmere in potrebe z razmerami in potrebami dōbe, v kateri mu je delovati: on mora napredovati vsestranski, napredovati v svoji naobrazbi, t. j. duševno, napredovati v svojem gmotnem položaji, t. j. materijelno. Tako napredovanje pomeni napredek, bodočnost in zmago; smrtno stanje, nekako zimsko spanje znači stanovsko nazadovanje, ki je za sleharni stan nečastno, ono je črv, ki izpodjeda korenine ter onemogoči nadaljnje vspešno in koristno delovanje. Tudi če so v stanu le posamezniki, kateri drže leno roke križem in si mislijo: „Bo že ljubi Bog dal, da bo drugače“ — so velika ovira na potu k absolutno potrebnemu napredku. Vsak brez izjeme, najsi nima veselja ali najsi ne čuti potrebe, mora se udati časovnim zahtevam, mora starokopitnost vreči od sebe, mora biti napreden, mora imeti svojo voljo, katere ne sme nikdar zatajiti! Težko je to pri starih ljudeh, ki so se že popolnoma uživali v svoj položaj — a ne pomaga nič, tega primoranja ne more in ne sme opravičiti noben izgovor.

Kadar se začne tako vrvenje in odločno hotenje po zboljšanju v stanu, o katerem vlada prepričanje, da so njega udje pohlevne ovčice brez lastne volje in brez svojega prepričanja, tedaj ga začno višje oblasti pisano gledati in bolj napno vrvi, s katerimi so premikali svojevoljno lesene in popirnaté možičke tako, kakor jim je bolj kazalo. Stavijo se takemu početju vse mogoče in nemogoče zapreke, kaznuje se z raznimi ukazi in odredbami, da bi se zadušilo že v svojem početku. Če se odneha z zahtevami, ki so pogoj k boljšim časom, tedaj je igra za dolgo vrsto let, če ne za vedno — izgubljena. Vrnemo se potem na staro mesto, zapademo starim tožnim razmeram, nimamo nikakoršne bodočnosti. A stan brez bodočnosti je stan brez življenske sile, on je nepotreben, ker ne more zadoštititi potrebam, katere mu stavi napredujoče človeštvo.

Žal, da smo prepričani, da nam naše višje oblasti ne bodo nikdar same ob sebi zboljšale našega gmotnega stanja. Dokler se pa to ne zgodi, ni mogoče, da bi bil naš napredek vsestranski, ker dlje ne morejo naše moči vzdrževati bremena, katero nam nalaga sedanji vek.

Gmotno stanje — denar! Stara pesem starega, hreščečega, sto in sto ušesom gabnega napeva, ki je ostala doslej brez ublaženega, prijetnega odmeva. Trd je bil in jednako hreščeč vsak onih mnogih odpevov, kateri so zadoneli v preteklih letih iz visokih dvoran in zbornic na naša ušesa. Žalilo nas je v dno duše, ko smo se odganjali od praga z neznatnim darilcem, če nas niso kar praznih rok pognali

v zaduhle učilnice delat pokoro zato, ker učimo in izobrazujemo našo mladino.

Tako ne more iti dalje!

Napeti je treba vse strune, da se postavimo na trda tla. Zahtevati nam je odločno, da se dostojno uravnajo naše gmotne razmere. Uradnikom so se sedaj regulovale in znatno zboljšale plače — prej se že nismo mogli meriti ž njimi, sedaj je razlika velikanska, in samo ob sebi nastane vprašanje: kako bo mogoče živeti svojemu stanu dostojno sedaj, ko smo ostali ob vznožji, med tem ko so se drugi, ki lažje posle opravljajo v človeški družbi, prenesli na zeleni, cvetoči vrh? Tamkaj zori sočno sadje, vrè iz skalnete razpoke mrzla studenčnica — nam ostane kukavna, nedozorela lesnika in mlačna, kalna voda! — Obljubovalo se nam je ob prilikah, ko so nas rabili, mnogo in mnogo, a izučila nas je skušnja: Ne verjemi samim besedam in obljubam!

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

E.

Od pragmatične sankcije do Franc Jožefa I.

(1713—2. grudna 1848.)

5. Ustavno gibanje v Slovencih l. 1848. in 1849.

(Dalje.)

Bližale so se volitve za narodno skupščino v Frankfurtu. V skupščino so imele tudi voliti slovenske dežele. Nemški politiki so hrepeneli črez avstrijske meje, Slovani pa so iskali svoje težišče v Avstriji. Slovencem torej ni kazalo voliti v Frankfurt, in dunajsko društvo „Slovenija“ je razposlalo v slovenske kraje po Karolu Dežmanu sestavljen „poziv na narod slovenski“, v katerem se je izreklo zoper volitve v Frankfurt. Ta poziv je zelo pomnožil nasprotnike frankfurtske narodne skupščine, katera je ponujala Slovencem poročstva za narodnost in vse „kar priroda in zgodovina priznava.“ Henrik Costa pa je za pristop k Nemčiji še zahteval, da se varuje neodvisnost avstrijskega cesarja. Slovenci bi imeli kakih 20 poslancev v Frankfurtu, majhno število v zboru 600 poslancev. Slovenci niso bili jedini v tej zadevi, ker niso še imeli prave organizacije. Kranjski Slovenci so bili nesložni, udeležba pri volitvah je bila z malimi izjemami neznatna, nekateri kraji pa niso hoteli voliti. Na Koroškem so bile volitve živahnejše, menj pa na Primorskem. Štajerski Slovenci so se najbolj

upirali volitvam v Frankfurt, v nekaterih krajih, kakor n. pr. v Ptuj, niso hoteli voliti. Graška „Slovenija“ je izdala oklic „našim slovenskim bratom“, v katerem prosveduje zoper volitve v Frankfurt. V tem času so tudi barve kranjske dežele „bela-modra-rdeča“ postale obče slovenske.

Narodna organizacija se je pri Slovencih šele po usodepolnem 13. sušcu l. 1848. začela. Ustanovila so se društva, ki so s precej velikim uspehom segla v narodno gibanje.

Dné 29. sušca se je ustanovila dunajska „Slovenija“, kateri je bil dr. Fran Miklošič prvi predsednik. Slovenija je delovala za izvršitev slovenske enakopravnosti in zjedinenje Slovenije. Poslala je tudi poslanstvo v Ljubljano z namenom, da vzpodbuja Slovence k vztrajnemu delovanju. Graška „Slovenija“ se je osnovala dné 16. mal. travna in težila po enakopravnosti in ustanovitvi zjedinjene Slovenije. Tudi je to društvo vodilo volilno gibanje za državnozborske volitve na spodnjem Štajerskem. Prvi predsednik je bil dr. Jos. Muršec, ki je pisal navdušene članke v „Grazer Zeitung“. Z velikim naporom je „Slovenija“ delovala proti volitvam v Frankfurt in poslala Stanka Vraza k slovanskemu shodu v Prago. Zelo častno je za „Slovenijo“ priznanje dr. Mor. Schreinerja, da je „Slovenija“ vzbudila nemškimi Avstrijcem zopet avstrijski čut.

Slovanskega shoda v Pragi so se Slovenci v pičlem številu udeležili. Bilo je na shodu le pet slovenskih zastopnikov, ki so v jugoslovanskem odseku spravili na dnevni red slovensko pitanje, zlasti zjedinenje Slovencev. Slovenci niso popolnoma razumeli čeških in poljskih govorov, katere jim je tolmačil Šafařík v hrvaščini. Shod je imel sicer malo uspehov, vendar pa je bil to prvi korak k vzajemnemu delovanju avstrijskih Slovanov. V tistem času je tudi zboroval v Zagrebu „hrvatsko-slavonsko-dalmatinski“ deželni zbor, katerega se je udeležil dr. Št. Kočever. Tudi ta korak ni imel za Slovence dejanskega uspeha.

V Ljubljani se je osnovalo dné 25. mal. travna „Ljubljansko slovensko društvo“ z geslom: „Vse za vero, cesarja in narodnost“. To društvo ni bilo po godu vladi in pomnoženemu stanovskemu odboru. Društveni predsednik je bil dr. Bleiweis, ki je proglasil kot društveni nalog, da dovede slovensščino do jednake stopinje z drugimi živimi jeziki. Društvo se je že s početka pečalo tudi s politiko, vobče pa mirno in trezno delovalo. Mnogo so pripomogle k narodnemu probujenju slovenske „besede“ in gledališke igre. Tudi v Celovcu se je ustanovilo „slovensko društvo“ po naporu M. Majerja in G. Einspielerja, v Gorici pa „Slavjansko bralno društvo“, kateremu je bil predsednik dr. Dolenc in za njim Doljak. V Trstu so osnovali jeseni leta 1848. „Slavjanski zbor“, ki je imel največ članov izmed vseh

tržaških društev ter deloval na Primorskem in v Dalmaciji in bil v zvezi z Hrvati. Prvi predsednik mu je bil Jovan Vesel-Koseski. V Istri je združil Lazarič krdelo prostovoljcev, da varujejo avstrijske in slovanske interese proti Italijanom. Vsa slovenska društva so bila v tesni zvezi, in nekako središče je bilo „Ljubljansko slovensko društvo“.

Zelo pomenljivo je bilo tudi delovanje slovenskih časopisov. Početkom je bilo težko dobiti dovoljenja za izdavanje časopisov. „Kranjska kmetijska družba“ je šele po dolgih razpravah in priporočilu nadvojvode Ivana dobila dovoljenje za izdavanje „Novic“, ki so začele izhajati dné 5. mal. srpana l. 1843. Dr. Bleiweis je urejeval „Novice“, ki so že prvo leto imele 800 naročnikov. Drugi časopisi so bili: „Slovenija“ (urednik M. Cigale), „Celjske slovenske novine“ (V. Konšek), „Vedež“ (u. Navratil), „Zgodnja Danica“, „Jadranski Slavjan“ in „Pravi Slovenec“. Reakcija je uničila imenovane časopise razun „Novic“ in „Zg. Danice“.

Jedva so se izvršile volitve v Frankfurt, pripravljali so se zopet Slovenci za državnozborske volitve, katere so bile razpisane vsled nove ustave z dné 25. mal. travna. Narod še ni imel političnega prepričanja, za kmeta so bile odločilne kmetijske zadeve. Različna društva z ljubljanskim volilnim odborom so priporočala kandidate in opozarjala kmete, da volijo za poslance razumne in spretné može. Slovenci so izvolili v državni zbor šestnajst narodnih poslancev, ki pa niso imeli točnega in celotnega programa ter se niso čutili kot poslanstvo slovenskega naroda v celoti, kar se je pokazalo pri raznih razpravah.

Na vabilo dolenjeavstrijskega deželnega maršala so poslali stanovni avstrijskih dežel odbornike na Dunaj, da se tam zjedinijo o preobnovi deželne ustave, občinske uprave in kmetске odveze. Na podlagi dunajskih sklepov so v to svrho za posamezne dežele izvoljeni odseki dobili nalog, da pripravijo načrte, ki se predložé začasnim, na novi podlagi izvoljenim, deželnim zborom.

Kranjski začasni deželni zbor se je zbral dné 19. rožnika l. 1848. v Ljubljani ter je imel 18 članov starih stanov, neplemenitih grajščakov in duhovščine, 14 članov mest, trgov, inteligencije in rudarstva, 18 kmetških zastopnikov. Volitve se niso povsod gladko vršile, ker so se kmetje protivili odškodnini za prejšnje dolžnosti nasproti grajščakom. Deželni zbor je otvoril grof Welsersheimb z nemškim govorom, katerega je navzočim poslovenil poslanec Miha Ambrož. Predsednik je povdarjal, da ostane deželni zbor začasen dotlej, dokler ne določi stalne osnove državni zbor. Debate so bile precej živahne ter se vršile posebno o odškodninski zadevi. Ker se niso mogli zjedi-

niti, izvolili so po nasvetu grofa And. Hohenwarta poseben odsek, da se pobota s kmetskimi poslanci. Ta namera se pa ni posrečila, in že koncem rožnika je sklenil deželni zbor zasedanje. Tako so tudi še z naprej deželo zastopali stari stanovi, kateri so odklonili vabilo gorenje-avstrijskih stanov k shodu v Linc.

(Dalje prih.)

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Osmo poglavje.

Kdor trka, temu se odpre.

tem pride tudi žveplano vino. „Kupice semkaj, mojster brivec!“ kliče starešina. Žena in fant prineseta takoj dovolj kupice na mizo.

Vsi sosedje sedejo okrog mize in Stiskač jame natakati.

Zdaj so zopet zadovoljni; stari Gorenc in drugi pa več ne mislijo na Cenetovo rano. Ako bi se ne bil smejal, bi ga brivec ne bil vrezal.

Polagoma se vsem razvežejo jeziki; vino jim gre v glavo — tako, da so vsi pijani. Zdaj kujejo starešino zopet v zvezde; zidarja Martina pa obirajo, da je potepuh in berač.

Jeden začne pripovedovati, kako se ga je sleharni dan navlekel, zdaj pa se drži, kakor kak svetnik. Drugi pravi, da ve prav dobro, zakaj je šla lepa Jera k predstojniku, a ne on sam. Tretji pripoveduje, kakšne sanje je imel minulo noč, kako bode starešina izplačal zidarja po njegovi zaslugi itd. itd.

Kakor kaka grda ptica, vtaknivša svoj kljun v lužo, hraneča se z gnilim blatom, tako se je radovalo pokvarjeno srce Stiskačevo, slušajoč to blodnjo pijancev.

Sam se je le redko — in prav oprezno vmešaval v razgovor teh kvasačev.

„Sosed sodnik!“ nagovori vaškega sodnika, ponujaje mu kupico: „No, popij kupico vina! Ti si bil sam kot zapriseženec pri zadnjem obračunu. Gotovo se še spominjaš, da mi je takrat zidar ostal 30 gld. na dolgu. Danes je že pol leta od tistega časa, ali on mi še niti vinarja ni plačal. Jaz ga namreč še nisem terjal, niti mu rekel kako žaljivo besedo, vendar bi pa se moglo dogoditi, da izgubim ta dolg do vinarja.“

„To je gotovo!“ pravijo vaščani, „ti ne bodeš videl vinarja“ — in si naliže sleharni polno kupico. Starešina izvleče na to iz svoje

beležnice zidarjev račun, dene ga na mizo in reče: „Poglejte, ni-li to resnica?“

Vaščani zro v list, kakor da bi znali čitati, ter odgovore: „Ta zidar je zares slepar!“

Tine pa, ki je do zdaj le molčal, nalival vino in prav pošteno pil, vzdigne kupico in nazdravlja:

„Bog živi našega starešino, vsi obrekovalci pa naj pocepajo!“ Izpije, ponudi kupico drugemu, da mu jo natoči, izpije zopet in tako zaporedoma petkrat; zdaj pa zapoje:

„Bratci veseli vsi
Pesem zapojmo mi
Od vinca sladkega
Ko solnce čistega,
Kupce nalijmo si,
Ven ga popijmo vsi!
En glažek al' pa dva,
To nam korajžo da!“ itd.

(Dalje prih.)

Vestnik.

† Kanonik Karol Klun

je dne 8. t. m. v Budimpešti, kamor se je bil kot delegat kranjski dne 7. t. m. zjutraj odpeljal, potem ko je ob $\frac{1}{2}$ 7. še opravil najsvetejšo daritev, v ondotnem kapucinskem samostanu ob $\frac{1}{2}$ 1. uri po noči na naglo umrl, star šele 54 let. Nenadna novica o njegovi smrti je ganila v dno srca vsakega, kdorkoli ga je poznal. Blagi pokojnik je bil neumorno priden in izvanredno nadarjen. Kot poslanec si je pridobil premnogo zaslug za slovenski narod, kajti bil je jeden njegovih najboljših in najzvestejših sinov. Klun je bil blagega značaja, jeze in sovraštva ni poznal. V vsem njegovem življenju in delovanju se je kazalo njegovo zlato srce. Komur je le mogel, je pomagal. Marsikomu je izposloval s svojo vplivno besedo službo, delo in podporo. Učitelstvu je bil vedno naklonjen. Posebno hvaležno se ga spominjamo mestni učitelji ljubljanski, ker je nam izposloval toli potrebne osobne doklade. Telesni ostanki so se pripeljali v Ljubljano ter dne 11. t. m. ob ogrotni udeležbi pogrebcev pokopali pri sv. Kristofu. Mir in pokoj njega blagi in plemeniti duši!

Najvišje potrjenje. Presvetli cesar je z Najvišjim odlokom z dne 26. vel. travna t. l. blagovolil potrditi izvolitev mestnega odbornika in deželnega poslanca g. Ivana Hriharja županom stolnega mesta Ljubljane. Dne 9. t. m. je bil novi g. župan slovesno zaprišezen.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: G. Josip Pintar, učitelj v Tunjicah za I. polletje t. l. **1-20 gld.**; g. Misko Kosec, učitelj v Zabnici pri Škofji Loki, za celo t. leto **1-20 gld.**; gosp. Valentin Zavrl, nadučitelj v Begunjah na Gorenjskem **2-60 gld.** Za drugo četrletje t. l. so darovale: gospa J. Moos, nadučiteljica v Ljubljani, **1-50 gld.**; gdč. N. Zupan, učiteljica v Ljubljani, **1-20 gld.**; gdč. M. Wessner, učiteljica v Ljubljani, **0-90 gld.**; gdč. M. Marout, učiteljica v Ljubljani, **0-90 gld.**; gdč. J. Borovsky, učiteljica v Ljubljani, **0-90 gld.**; gdč. F. Zemme, učiteljica v Ljubljani, **0-60 gld.**; gdč. J. Praprotnik, učiteljica v

Ljubljani, 0-60 gld. in nabiralka gđc. E. Gusl, učiteljica v Ljubljani, 1-20 gld. Vsa čast našim vzornim tovarišicam!

Učiteljski konvikt: Gđc. Ana S. Petrovčič, učiteljica v Smledniku, nabrala pri prijateljih šole 20 K; g. Josip Tratar, okr. pom. učitelj v Št. Petru v Savinski dolini, 2 K; g. Al. Kecej, učitelj v Ljubljani, 2 K; gospa J. Moos, nadučiteljica v Ljubljani, 1-20 K; gđc. N. Zupan, učiteljica v Ljubljani, 1-20 K; gđc. E. Gusl, učiteljica v Ljubljani, 1-20 K; gđc. M. Wessner, učiteljica v Ljubljani, 1-20 K; gđc. M. Marout, učiteljica v Ljubljani, 1-20 K; gđc. F. Zemme, učiteljica v Ljubljani, 1-20 K. Živile naše kolegince! Pri poroki g. učitelja A. Cvara iz Loškega potoka, je nabral v Ribnici g. Neubauer 20 K 80 h.

Za A. Praprotnikov spomenik: Č. g. dr. Janko Mauring, katehet v Št. Vidu na Dol. „Svojemu nepozabnemu učitelju“ 4 K; g. Jos. Jeglič, c. kr. davkar v Idriji „za spomenik svojemu prvemu učitelju“ 6 K.

Stalna razstava učil. Kakor smo v predzadnji številki omenili, otvorila se je na I. mestni petrazredni deški ljudski šoli v Poljskih ulicah v Ljubljani z dnem 21. vel. travnom t. l. stalna razstava učil. Odprta je splošnemu obisku vsak četrtek od 10.—11. ure dopoldne. Doslej je razstavo obiskalo že lepo število za naše šolstvo se zanimajočega občinstva. Razstavi je odmenjena jedna velika in jedna manjša soba, kateri sta že skoro polni, a obilo predmetov, posebnost raznih slik iz prirodoznanja, zgodovine in zgodeb svetega pisma je razobešenih po hodnikih prtilčno in v obeh nadstropjih. Prošnji za uposlavev v tako razstavo spadajočih predmetov se je izmed učiteljstva odzval doslej gospod učitelj Srečko Malenšek iz Gorenjega Tuhinja, kateri je poslal v razstavo svoj zelo praktično urejeni bralni stroj, potem učilo za počitovanje solnčnega vzhoda in zahoda, jasno razdelitev leta v mesece, tedne, dneve in letne čase in podobno učilo o stenski uri. Razstavi je darovala tiskarnica Miličeva vse šolske in mladinske knjige in muzikalije, katere je sama založila in pa vse tiskovine za ljudske, ponavljavne in obrtne šole. Knjigarna Giontinijeva pa je uposlala v stalno razstavo vzorce raznih zvezkov, kateri se rabijo po večrazrednih ljudskih šolah. Tako se je ta, za naše šolstvo častna in koristna razstava v zadnjem času dokaj pomnožila, a bo se še izvestno bolj in bolj, kadar se bo jelo zanjo naše učiteljstvo sploh živahneje zanimati. — O napredku stalne razstave učil bomo redno poročali, želimo le, da bi bili mnogokrat v to primorani!

Dvanajst zapovedi našim sotrudnikom: 1.) Napišite mnogo mislij v malo besedah. 2.) Ne pišite dolgih člankov. 3.) Pilite obliko in jezik. 4.) Ne rabite nepotrebnih tujk. 5.) Svoje delo napravite zanimivo z močjo in zanosom jezika. 6.) Poleg glave govori tudi srce. 7.) Poprimite stvar, pustite osebo. 8.) Bojite se samo Boga. 9.) Ne zlorabite svojega glasila v samoljubne namene. 10.) Vse spišite do konca, delajte vedno in povsod za stan in šolo. 11.) Pišite razločno. 12.) Zadnja stran popisane popirja bodi prazna.

Na Dunaji je bilo v pričetku tekočega šolskega leta 350 šol s 168.956 učenci in učenkami.

Pazite! Neka šivilja na Dunaji je rekla desetletni hčerki neke zasebnice „kecker Fratz“. Kaj se je zgodilo? Tožba zaradi razžaljenja časti! Ker ni hotela zatoženka prositi deklice odpuščenja, češ, „saj se ne more otroka razžaliti“, bila je obsojena: 10 gld. kazni ali 48 ur v luknjo! Človek, tukaj misli in pazi!

Številke govoré. Zdravniki v Lipskem so konstatovali, da dobra polovica učiteljev trpi na nervoznosti, kroničnem kataru in drugih sličnih boleznih. Odločno so zoper pomnoženje učnih ur in svetujejo, da se naj še te po možnosti skróčijo. — Tudi pri nas se tako godi. Plače vedno jednake, draginja raste dan za dnevom, dela in odgovornosti pa tudi vsako leto več. Nekateri okrajni nadzorniki kar tekmujejo med sabo, kaj bi novega vpeljali in ukrenili, da bi pokazali s tem svojega „pedagoga“, ne oziraje se, bode li stvari v korist ali ne in ali bo mogoče učiteljstvu prenašati toliko bremen! Imamo pa, hvala Bogu, poleg g. dež. šol. nadzornika tudi nekaj okr. šol. nadzornikov, ki imajo srce za ubogega učitelja. Da pa živimo kranjski učitelji res v neznosnih razmerah, to sprčujejo najboljše te-le številke: Leta 1891. je umrlo na Kranjskem jednad učiteljev, l. 1892. devet, l. 1893. deset, l. 1894. šestnajst in l. 1895. pa sedemnajst! V petih letih je umrlo na Kranjskem 63 učiteljev. Kam pridemo, če gre tako dalje? Naše stanje se mora zboljšati! Številke govoré! Predstojniki naši, poslanci naši, roko na srce in imejte usmiljenje z nami! Število mrtvih tovarišev naših vas presuni ter čim preje rešite naše gmotno vprašanje!

Šolska poročila. Tiskarna R. Miličeva v Ljubljani se tem potom najtopljeje priporoča vsem p. n. častitim gospodom voditeljem ljudskih šol, slavnim krajnim šolskim svetom za blagohotno naročitev tiska šolskih poročil, zagotavljajoča, da bode delo točno, okusno in po najnižji ceni izvršila.

Za V. Ribnikarjev nagroben spomenik so darovali: Fr. Papler, nadučitelj v Borovnici 50 kr.; gg. Andrej Grčar, Jan. Piancki, Miško Rasinger vsi v Radovljici; Franc Rus iz Bleda, Jož. Ažman iz Breznice, Jos. Gorečan iz Rateč po 50 kr. Skupaj 3 50 gld. Do sedaj je nabranih 100-50 gld. Srčna hvala!

Dolenji Logatec, dne 7. roznika 1896.

Ivan Šega.

Dr. Friderik Dittes †. Po dolgi, mučni bolezni je umrl na Dunaju dne 15. vel. travna dr. Friderik Dittes. Z njim je legel v prezgodnji grob značajan mož ter prvi zagovornik pravic vsega avstrijskega učiteljstva. Najostrejši naših mečev leži zlomljen, naš najveljavnejši klicatelj v boju je prominul. V naših vrstah ni nobenega Dittesa več. Prostor, kojega je zapustil pokojnik, se ne dá nadomestiti; zato žaluje vse avstrijsko učiteljstvo na njegovem grobu.

Porodil se je Friderik Dittes kot kmetški sin v Ifersgrünu v sakskem Vogtlandu dne 23. kimovca 1829. Obiskoval je domačo šolo v svoji domovini. Privatno se je učil pri učitelju in župniku latinščine. L. 1844. pride v Plavenski seminar. L. 1848. postane šolski vikar v Thalheimu. L. 1849. pride kot meščanski učitelj v Reichenbach. L. 1850. prebije v Plavenu drugi izpit. Učil se je latinščine, grščine in francoščine ter prebije rektorstni izpit. Potem gre na univerzo v Lipsijo. Tri semestre je študiral matematiko, prirodnoznanstvo, zgodovino, filozofijo, jezike. L. 1852. se vrne v Reichenbach. Od l. 1853. do 1857. slušbuje na meščanski šoli v Plavenu. Poleg se je pripravljaj za gimnazijskega učitelja. Spisal je: „Das menschliche Bewusstsein“ (prejel častno darilo); „Das Aesthetische nach seinem eigenthümlichen Grundwesen und seiner pädagogischen Bedeutung“ (prejel častno darilo); „Über Religion und religiöse Menschenbildung“; „Die Naturlehre des Moralischen und Kunstlehre der moralischen Erziehung“. L. 1857. pride kot meščanski učitelj v Lipsijo, pod vodstvo Vogelno. Vrne se zopet na univerzo ter študira 4 semestre. L. 1860. prebije izpit za višje šole ter je bil promoviran pri filozofski fakulteti. Pisal je: „Über die sittliche Freiheit etc.“ (prejel častno darilo); „Über den Eudaemonismus“. L. 1860. postane predrektor na realki v Chemnitzu ter bil izvoljen predsednikom ped. društva. L. 1864. postane seminarski vodja v Gothi in l. 1868. pa ravnatelj pedagogiuma na Dunaju. 1869—70 je bil okrajni šolski nadzornik za 2. okraj. 1870 je postal član deželnega šolskega sveta. 1873 je bil voljen državnim poslancem. L. 1880. je izišla iz njegovega peresa „Schule der Paedagogik“. L. 1878. prične izdavat „Paedagogium“. L. 1881. stopi v pokoj. 1896, dne 15. vel. travna je umrl ter počiva na protestanskem mirovdvoru v Matzleinsdorfu. Bil je častni član mnogih učiteljskih društev avstrijskih. Poleg navedenega je spisal Dittes tudi: „Lehrbuch der praktischen Logik“; „Lehrbuch der Psychologie“; „Grundriss der Erziehungs- und Unterrichtslehre“; „Methodik der Volksschule“; „Geschichte der Erziehung und des Unterrichtes“ i. t. d. — Iz teh vrstic čč. čitatelji lahko posnamejo, da je bil Dittes duševni velikan med avstrijskim učiteljstvom in kot tak, kot učitelj, pedagog, kot človekoljub, kot prvoboritelj za ugled in pravice avstrijskega učiteljstva in šolstva zasluži, da se ga spominjamo tudi slovenski učitelji. Blag mu spomin!

Odlikovanja za pomadjarovanje. Ogerski učni minister je te dni priznal po 15 gld. nagrade 10 učiteljem, ki so si pridobili posebne zasluge za pomadjarovanje v šoli. Nagrade so se priznale takim učiteljem, ki nemadjskim otrokom vse predmete predavajo v madjarsčini. Seveda otroci se v takih šolah drugega ne naučé, kakor nekoliko madjarskega blebetanja. Pri nas se pa na škodo slovenskemu jeziku nemščini preveč prednosti daje, posebno zadnji čas, ker želé tu i tam, da bi koj prvo leto (v 3. razredu) s slovenskimi otroci pri nemškem jeziku samo nemški govorili, docim so vsi pedagogi od Komenskega naprej jedini v tem, da je mogoče le na podstavi materinega jezika doseči povoljnih uspehov. Ta „metoda vzgojiteljic“ je na mestu v srednjih šolah in tudi v 5. razredu ljudske šole se dá precéj doseči ž njo, nikakor pa ni še na mestu že v 3. razredu. Po našem mnenji bi se smelo polagoma pričeti s to metodo v drugem polletju četrtega razreda, poprej se morajo pa pridno gojiti besedna plemena, stavkovi členi, sklanja, spregatev in na podstavi tega pa pravopis. Še bolje bi se pa dalo rešiti to vprašanje, ko bi se vpeljal od četrtega razreda naprej pouk po oddelkih (namreč na 5 razrednicah) in v tem slučaju bi se pričelo v drugem oddelku 4. razreda prav lahko z direktno metodo. Pouk po oddelkih je na 5 razrednicah predpisan od 4. razreda, na 4 razrednicah pa od 3. razreda naprej; ne vemo, zakaj se tu i tam opušča. Pouk po oddelkih bi bil v korist učencem in učiteljem, ker bi se predpisana učna snov laglje prebavila, kakor se pa sedaj in učitelji bi pa dosegli mnogo boljše uspehe. Res je, da bi učenci izgubili s to uredbo jedno leto, a na to se ne moremo ozirati, ampak jedino le na predpisano učno stvarino. Že zakon narave nas uči, da prenašlo prebavljena tvarina ne tekne. Da bi pa predpisano, oziroma zahtevano stvarino gledé nemškega jezika

laglje prebavili, zato pričnó nekateri tovariši že v 2. razredu s poukom v nemščini — kar je seveda protizakonito in na škodo slovenskemu jeziku. Takega hlapčevskega poniževanja nikakor ne moremo odobravati in čudimo se, da se tako protizakonito in samovoljno postopanje tu pa tam trpi! Pa ne, da bi pričakovali za to kake nagrade ali odlikovanja, kakor ogerski učitelji, ka-li?! Vse, kar je prav, v pravi meri in pravem okviru! Bodimo pravični ter dajmo vsakemu jeziku svoje!

Analfabeti v Evropi v odstotkih: Švedija 0·4, Norvegija 0·3, Dansko 0·5, Švica 0·5, Nemčija 1·4, Prusija 0·6, Saksonsko 0·2, Virtembersko 0·2, Bavarsko 0·4, Finlandija 1·9, Anglija 9·0 Francija 9·5 Avstrija 23·6, Italija 42·0, Španija 52·0, Rusija 80·0, Srbija 79·3, Rumunija 82·0, Bolgarija 85·0.

Dobro je utemeljit. Nadzornik pravi po končani inspekciji učitelju: „Slišal sem, da si dovoljujete od zelo velikih glavníc obresti računati. Ali morete to pedagogísko utemeljiti?“ Učitelj: „S tem si vzdržujem veselje do poklica, kajti to mi je jedini luksuz, kojega si smem pri svoji skromni plači dovoliti!“

Koroška šola. Slovenskega jezika popolnoma nezmožni nadučitelj Fick v Malti je premeščen v čisto slovenski kraj, v Podgrad. Kaj takega je mogoče le na Koroškem. Poslanci naši, pozor!

Iz dež. šolskega sveta. Začasni učiteljci gospč. Marija Vašič v Mirni Peči in gospč. Ana Krašovic v Velikem Gabru sta imenovani za stalni učiteljci na dotičnih mestih. Učiteljca gospč. Ana Podrekar v Kočevju je imenovana za učiteljico na deklíški šoli v Metliki. Nadučiteljsko mesto na štírirazrednici v Šmartnem pri Litiji se je povišalo v I. in nadučiteljsko mesto na trirazrednici v Koprivniku pa v II. plačilni razred.

Okrajne učiteljske konferencije so pred durmi. Somišljenike prosimo, naj se spominjajo pri tej prilíki „učiteljskega konvikta“.

Saatzerjeva ustanova. Josip Saatzer, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Mies-u na Českem, je umrl dne 13. prosinca 1895. Iz spoštovanja in ljubezni do pokojnika in zaradi njegovih velikih zaslug na šolskem polji namerava tamošnje okrajno učiteljsko društvo temu slavnemu pedagogu v spomin zbirati darove za ustanovo, katere obresti se bodo podelile na dan smrti tega učiteljskega prijatelja jednemu ali dvema gojencema učiteljska v Eger-u. Ravnokar razpošílja okr. učit. društvo „oklic“ za to ustanovo. — Tu zopet vidimo, kako vé ceniti učiteljstvo nadzornike, kateri imajo srce za učitelja-trpina!

Vzorna kolegijalnost. V Švici učitelja šolske občine na vsakih šest let zopet volijo. Ako ni zopet voljen, sine iti, kamor mu drago — seveda brez zaslužka! Zoper to nečloveško postopanje in ravnanje z učiteljstvom, so se švicarski učitelji vsi kakor jeden moč vzdignili in zoperstavili. S tem so dosegli, da občina, katéra svojega učitelja ni zopet volila, ne dobi nobenega učitelja več! Take občine razpisujejo potem učiteljska mesta po dva- tri- ali še večkrat, pa se nihče ne oglasi. Z učitelji gredó z roko v roki tudi vse učiteljce! Vse občine, katere odpusté svoje učitelje, ima v pregledu tamošnje deželno učiteljsko društvo, katero odsvetuje učiteljstvu toliko časa v jedno takih občin prositi, dokler dotična občina za kazen zdatno ne poviša učiteljske plače. Tako se godi občini Bünzen v argavskem kantonu, zoper katero je razposlalo učiteljsko društvo na vse učitelje in učiteljce ta-le oklic: „Der Gemeinde Bünzen, welche im Frühling ihren tüchtigen Lehrer in durchaus ungerechtfertigter Weise beseitigt hat, ist es nicht gelungen, auf die erste Ausschreibung der Lehrstelle hin eine Anmeldung zu erhalten, dank der Solidarität der Lehrerschaft. Die Behörde sieht sich daher genöthigt, die Schule zum zweitemal zur Bewerbung auszuschreiben. Wir machen jedoch aufmerksam, dass die Besoldung ganz gleich angesetzt ist, wie bei der erstmaligen Ausschreibung. Aus diesem Grunde erwarten wir von Collegen zuversichtlich dasselbe ablehnende Zusammenstehen wie früher“. — Tovariši, ali bi bila mogoča pri nas taka solidarnost? Težko, kajti imamo, žalibog, še vedno nekaj takih „kolegov“ med sabo, ki svojega kolega za hrbtom izpodrivajo, da bi sebe spravili na površje. Kadar je kako mesto izpraznjeno, marsikdó nič ne gleda, komu gré to mesto, ampak obleta vse „kljuke“, da bi se tem potom pospel do zaželenega mesta in izpodrinil svojega mnogo bolj zaslužnega tekmeča! To ni lepo in ne pošteno. Zadnji čas je, da se v tem vprašanji trdno organizujemo ter opustimo „prikisanje kljuk“. To ni častno za naš vzvišeni stan. Kdor „prikíska kljuke“ se poslužuje nekake zvijače, s kójo želi preslepiti svoje predstojnike — ker nima dovolj sposobnosti in zaslug, koje bi ga priporočale za naprošeno mesto!

Prošnja. „Slov. učiteljsko društvo v Ljubljani“ je sklenilo pri svojem zadnjem obćnem zboru postaviti svojemu starosti Andreju Praprotníku nagrobni spomenik, na rojstni hiši vzdíati spominsko ploščo in če bode le mogoče, napraviti doprnsni kip pokojnika.

Ker pa društvo samo nima denarja, da bi moglo to storiti, stroški bodo pa veliki, obraća se z nadepolno prošnjo do vseh tovarišev, prijateljev, znancev in učencev ranj-

kega, da bi se zgoraj omenjeni sklep mogel uresničiti in tako prvaku slovenskega učiteljstva tudi primeren spomenik postaviti.

Pokojnikovih zaslug za narod, za vzgojo in sploh ni treba tu naštevati. Priča so njegove lepe poučne in druge knjige, premile povsod udomačene Marijine kakor preljubke otroške pesmi in hvaležni spomin, katerega gotovo vsak njegov učenec v svojem srcu nosi.

Prispevki naj se blagovolijo pošiljati uredništvu „Učit. Tovarša“ v Ljubljani.

V nadeji, da blagi ranjki še ni pozabljen, pričakuje društvo obilnih darov.

Za odbor „Slov. učit. društva v Ljubljani“ dne 3. rožnika 1896.

Andrej Zumer, predsednik.

Jak. Furlan, tajnik.

Skušnje učiteljske sposobnosti vršile so se od 4—10. maja t. l. pri c. kr. izpraševalni komisiji v Kopru. K skušnjam oglasilo se je 30 učiteljev in učiteljic. Izmed slovenskih učiteljev in učiteljic bili so aprobirani: g. Bitežnik Josip, učitelj pri Voglarjih; g. Trampuž Alojzij, učitelj v Banjščicah, gd.čna Šolc Lavra, učiteljica v Devinu in gd.čna Škrbic Helena, učiteljica v Škedenju za slovenske in italijanske šole. Za hrvatske ljudske šole: g. Tomažič Lovro, učitelj v Novakih pri Pazinu. — Popolnilne izpite napravila sta g. Pakiž Emil in Rajčič Albert. Vrlim novim učiteljem in učiteljicam želimo vso srečo.

Nekaj statistike. Te dni je izšla pod zaglavjem „Prof. A. Hickmanns geographisch-statistischer Taschen-Atlas von Österreich-Ungarn“ knjižica, ki prinaša na podlagi službenih virov zanimivih podatkov o kronovinah Avstro-Ogerske in o nje prebivalstvu. Iz te knjižice posnemamo le številke, tičeče se narodnosti. Ta statistika pravi: Leta 1895. bilo je v Avstro-ogerski 10,960.000 Nemcev (od teh 2,120.000 v onostranski državni polovici), 7,770.000 Čehov, Moravcev in Slovakov (od teh 2,050.000 v onostr. drž. pol.), 7,508.000 Madjarov, (od teh 8.000 v tostranski državni polovici), 4,879.000 Hrvatov in Srbov (od teh 679.000 v tostranski drž. polovici), 3,900.000 Poljakov, 3,368.000 Malorusov (od teh 369.300 v onostr. drž. polovici), 2,940.000 Romunov (od teh 218.000 v tostr. drž. polovici), 1,325.000 Slovencev (od teh 95.000 v onostranski drž. polovici) in konečno 729.000 Italijanov (od teh 21.000 v onostranski državni polovici). Celokupno prebivalstvo monarhije štel je torej leta 1895 43,680.000 duš; izmed vsega prebivalstva je 21,540.000 Slovanov (14,805.000 v tostranski drž. polovici in 6,735.000 v deželah krone sv. Stefana).

Podpore. Naučno ministerstvo je nadaljevalnim obrtnim šolam na Kranjskem dovolilo naslednje podpore: šoli v Ljubljani 2300 gld., v Postojni 250 gld., v Škofji Loki 280 gld., v Kočevju 280 gld., v Krškem 300 gld., v Kranju 300 gld., v Metliki 280 gld.; v Trzinu 350 gld., v Radovljici 260 gld., v Ribnici 250 gld., v Novem mestu 450 gld., v Kamniku 400 gld. in v Št. Vidu pri Ljubljani 300 gld.

Naznanilo. Tisti gg. tovariši, ki gredo letos na Dunaj v tečaj za deška ročna dela, naj se zglašé pismeno pri g. Jos. Turku, nadučitelj v Logatcu, zaradi dogovora o skupnem potovanju.

„Slovenske Matice“ občni zbor bode v sredo dné 24. rožnika ob 5. uri popoldne v mestni dvorani.

Okrajna učiteljska konferenca za črnomeljski šolski okraj vršila se bode dné 8. mal. srpana t. l. ob 9. uri predpoldne v šolskem poslopju v Črnomlju. Poleg običajnih točec je na dnevnem redu tudi: 1.) „Razdelitev učne tvarine iz spisja za razne kategorije ljudskih šol v okraji.“ Referenti so člani stalnega odbora. 2.) Volitev jednega zastopnika učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet za tekočo volilno dobo.

Naznanilo. Upravni odbor je v svoji seji z dné 6. aprila t. l. sklenil, da se vrši glavni zbor „Zaveze“ v 13. in 14. dan meseca vel. srpana v Opatiji Radi zaprek moral je direktorij glavni zbor s sporazumljenjem članov upravnega odbora preložiti na 19. in 20. dan meseca vel. srpana t. l.

Direktorij „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“
v Št. Jurji pri Kranju, 8. rožnika 1896.

Predsednik: *L. Jelenc* s. r.

Tajnik: *J. Šega* s. r.

Vabilo k okrajni učiteljski konferenciji, ki bode dné 1. mal. srpana v Postojini. Poleg navadnih točec je na dnevnem redu: 1.) „Kakó naj bi se drugi deželni jezik uspešno poučeval“ — s praktičnim poskusom. Ref. g. Št. Primožič. 2.) Glasovno pravilno branje na spodnji stopinji ljudske šole.“ Ref. gdč. M. Mahorčič. 3.) Razumno branje na srednji stopinji.“ Ref. g. J. Malnarič. 4.) Lepoglasno branje na višji stopinji.“ Ref. g. A. Smrdelj.

Občni zbor učiteljskega društva za Postojinski šolski okraj bode dné 3. vel. srpana, ob 10. uri dop. v Hrašah pri Postojini. Popoldne izled v Predjamo.

Prošnja. V dosego zboljšanja našega gmotnega stanja prosimo, da se pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah podpišejo prazne pole z naslovom dotičnega okraja in datum istega kraja, kjer bode konferenca. Pole naj se blagovolijo poslati uredništvu „Učit. Tovariša“, katero jih bode pri priliki izročilo na kompetentno mesto. V prošnji, kojo bode sestavil g. nadučitelj Luka Jelenc, se bode v prvi vrsti povdarjal status po službenih letih.

Dvakrat dá, kdor hitro dá. Učitelj s 13 otroci in dohodki IV. plačilne vrste je prosil dné 6. svečana t. l. za nověno podporo, a do danes še nima rešitve v rokah. Ne vemo sicer, kje leži prošnja, vendar prosimo, da bi se take prošnje kolikor mogoče hitro reševale; saj gotovo nihče ne prosi podpore, kdor je v istini ni potreben.

Važna naredba. Mestni šolski svet Graški je odredil, da se vsi tisti učenci mestnih ljudskih šol, ki nameravajo prestopiti v srednjo šolo, že od 3. razreda naprej ločijo ter posebej poučujejo in pripravljajo za srednjo šolo. — Je posnemanja vredno, posebno v Ljubljani.

Analfabeti. V Lizboni na Portugalskem je izmed 301.206 prebivalcev 143.057 analfabetov.

Poslano. Po naključju dobil sem šele te dni 7. št. „Pop.“ v roke. V tem listu naletel sem na 111. strani na neko „Poslano“ s čudno vsebino. Nek neznan moj nasprotnik, g. „—ž.—“, prijema me tu prav na debelo. Kaj sem zakrivil tako hudega? S prepričanjem sem zagovarjal v dveh člankih misel: jednorazrednicam jedno samo čitanko.

Na osebnosti g. nasprotnika ne odgovarjam, ker osebnosti ne spadajo v strokovni list. —

Iz tega „Poslanega“ sem razvidel, da g. „—ž.—“ ne pozna naslova Žumer-Razingerjevega „Prvega berila in slovnice“ ter misli, da „Začetnica in prvo berilo“ pomeni dvoje knjig, ne pa knjigo, ki jo je spisal g. Iv. Miklosich! (In na to pomoto se opira vse „Poslano“!) — Dalje nisem govoril o razdeljenih in nerazdeljenih „knjigah“, nego „jednorazrednicah“!

Da se misel gospoda „—ž.—“ da bo v 2 oddelkih, oziroma v 3. šol. letih vedno lahko priučil abecednikovo tvarino“ ni dopadla gosp. nadzorniku, prav rad verjamem! Ne samo verjetno, nego istinito je, da se berila (čitanke), če tudi ne samo „prva“, dolo čajo pri konferencah; maloverjetno je pa, da se razun g. „—ž.—“ še drugi teh sklepov ne drže.

Da sva pa vse „nesreče“ g. „—ž.—“ kriva midva z gospodom urednikom „U. T.“ je pa celó — neverjetno!

Iz vse te „nesreče“ pa sledi, da je jednorazrednicam potrebna jedna sama primerno sestavljena čitanka in konec bo vsem „nesrečam“ in — zmešnjavam!

G. „—ž.—“ to je moja zadnja beseda z Vani!

Zc.

Zahvala. Slavna „Narodna šola“ je blagovolila za mali znesek poslati obilo šolskega blaga in zdravlen tega tudi nekaj zabavnih in poučnih knjig za tukajšnjo mladino, za kar se podpisani najtopeje zahvaljuje.

Šolsko vodstvo v Št. Petru na Krasu, dné 10. vel. travna 1896.

Mihael Kalan, voditelj.

Zahvala. Slavno načelstvo kmetijske posojilnice in hranilnice v Dol. Logatecu je darovalo blage volje znesek 10 gld. beri: deset goldinarjev za nakup šolskega blaga tukajšnjim revnim učencem. Uljudno podpisano šolsko voditeljstvo si dovoljuje tem potem v imenu obdarovanih učencev za to lepo podporo in pomoč slavnej posojilnici, izreči najlepšo zahvalo! Bog povrni!

Voditeljstvo ljudske šole v Rovtahn, dné 15. vel. travna 1896.

A. K. Sežin, učitelj-voditelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Štev. 573.

o. šol. sv.

Tukajšnji razpis službe učitelja in šolskega voditelja v Kamnigoricah z dné 16. vel. travna 1896. št. 573 se izpravi o tem oziru, da je uvrsteno to učiteljsko mesto v III. plačilni razred.

Ob enem se rok za vložbo prošenj podaljša do 12. rožnika 1896.

C. kr. okrajni šolski svet Radovljica, dné 30. vel. travna 1896.

Štev. 651

o. šol. sv. Na jednorazrednici v Mozelju se razpisuje v stalno nameščenje služba učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilnega razreda.

Prošnje do 24. rožnika t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 27. vel. travna 1896.

Štev. 302

o. šol. sv. Na jednorazredni ljudski šoli v Vodica h je popolniti stalno, eventualno tudi začasno mesto učitelja in voditelja s prijemki III. plačilnega razreda, s poslovnim doklado letnih 30 gld. in s prostim stanovanjem.

Prošnje, pravilno opremljene, je poslati predpisanim potom tukajšnjemu uradu do 25. rožnika 1896.

C. kr. okrajni šolski svet Kamnik, dne 27. vel. travna 1896.

Štev. 293

o. šol. sv. Na jednorazredni ljudski šoli v Blagovici je definitivno popolniti mesto učitelja in voditelja s prispevki IV. plačilnega razreda, s postavno poslovno doklado in s prostim stanovanjem.

Prošnje je poslati predpisanim potom tukajšnjemu uradu do 17. rožnika 1896.

C. kr. okrajni šolski svet Kamnik, dne 27. vel. travna 1896.

Štev. 405

o. šol. sv. Na jednorazrednici na Krki je 2. učno mesto s prijemki 4. plačilne vrste stalno ali začasno popolniti.

Prošnje do 15. mal. srpana t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 5. rožnika 1896.

Štev. 408

o. šol. sv. V Toplicah pri Zagorji se razpisuje služba učitelja s prijemki IV. plačilne vrste v stalno nameščenje.

Prošnje do 30. rožnika t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 5. rožnika 1886.

Listnica uredništva. Članek „K šolski higijeni“ smo morali zaradi tesnega prostora zopet odložiti. Prosimo potrpljenja; polagoma pride vse na vrsto. Gosp. prof. L. L. v M. in g. dr. J. B. v M.: Hvala lepa na poslanem; nam prav ugaja. Pozdrav!

Listnica upravnništva. Z današnjo številko je pretekla prva polovica tek. leta. Do 8. mal. srpana t. l. moramo pokriti tiskarske troške. Gg. naročnike lepo prosimo, naj store svojo dolžnost, da ne bo naša blagajna za sušico trpela ali celo njej podlegla. Nevarnost za to nezgodo ni majhna, ker se **196 naročnikov** ni plačalo naročnine za l. 1895. in **383 za l. 1896.** Zaostala naročnina znaša torej — neustevši starejše dolžnike — 1437 gld. Vsota 'je sicer lepa, a pomagati si ž njo ne bomo mogli tako dolgo, dokler je ne prejmemo. — P. n. naročniki! Rešite nas iz te zadrege in stisnite nam ta denar v roke kar na to prošnjo, da se ognemo troškov, neljubega dela in drugih neprijetnostij!

 Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisk R. Milčeve tiskarne v Ljubljani.